

Sbíral jsem přes padesát let...

Jana Bruthansová

Národní muzeum, Paleontologické oddělení, Cirkusová 1740, 193 00 Praha 9; jana.bruthansova@nm.cz

Bruthansová J., 2020: Sbíral jsem přes padesát let... – Journal of the National Museum (Prague), Natural History Series 189: 177–180.

Padesát sezón strávených v terénu. Málokdo se může chlubit takovým úctyhodným číslem. Ing. Vladimír Vonka za více než půl století sbírání fosilií nashromáždil kolekci zkamenělin z většiny souvrství českých starších prvohor. A právě tuto sbírku od něj v letošním roce získalo paleontologické oddělení Národního muzea, se kterým byl těsně spjat už od začátku své sběratelské kariéry.

Jak se vystudovaný chemik dostal k paleontologii? Vladimír Vonka po absolvování chemie na Vysoké škole chemicko-technologické v Praze pracoval v továrně na výrobu kyanovodíku a kyanidů v Kolíně. S pravěkým světem ho zde seznámil přítel z vodáckého oddílu Jan Kulich, paleontolog, a v té době opravář počítačích strojů. Vladimír se zpočátku soustředil na lokality v okolí svého bydliště. Systematicky probírával zejména lomy a pískovny v okolí Kolína, kde hledal druhohorní fosilie, jako zuby pradávných žraloků, schránky amonitů, mlžů. Nejvíce mu ale učarovala fauna prvohorních moří z Českého krasu a okolí Rokycan.

Jan Kulich se později přestěhoval do Prahy a pracoval na Přírodovědecké fakultě UK. Jeho prostřednictvím se Vladimír Vonka seznámil s paleontology Univerzity Karlovy a tím započala několik desetiletí trvající úzká spolupráce s odborníky na neživou přírodu.

„Honza Kulich se dostal do muzea jako takový fábulus. Potom mě tam jednou pozval, abych se na něj podíval. Tak jsem tam šel a on mě seznámil s docentem Markem, později jsem se tam potkal i s doktorem Kraftem, který dělal graptolity, a s doktorem Fatkou. Honza mě seznámil i s paní knihovnicí, to byla taková staříčká paní. Chodil jsem do té knihovny často, dokonce

Obr. 1. Vladimír Vonka ve svém domku v Praze na Zbraslavi; 2020. Foto: M. Valent.

mě zvali i na exkurze a na přednáškách mě mezi tou omladinou trpěli. S profesorem Chlupáčem jsem se seznámil v Národním muzeu, a i s tím jsem často jezdil na exkurze.“

Kromě Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy měl Vladimír Vonka pevné vazby i na pracovníky Paleontologického oddělení Národního muzea. Pravidelně navštěvoval Radvana Horného, Rudolfa Prokopa a Vojtěcha Turka v jejich pracovních Historické budovy na Václavském náměstí.

Poprvé je navštívil se záhadnou zkamenělinou připomínající smrkovou větvičku, našel ji v břidlicích v lomu Kosov u Berouna. „Doktor Prokop pro mě přišel a říkal: ‚Mám na vás dvacet minut,‘ myslil si, že mu chci něco prodat. Tak jsem mu ukázal své nálezy, rozbalili jsme je na stole. Líbilo se mu to. A pak mě napadlo ukázat mu ten kousek s tou větvičkou. On povídal: ‚Kde jste to sebral?‘ V Kosově v lomu. A on smetl ze stolu, co jsme tam měli rozložené. Ježíšmarjá! Víte, co to je?‘ Zavolal doktora Turka, Radvana. ‚To jsou zuby z ježovky a je to ještě o pár milionů let starší, než jsou známý. Tohle je druhý nález, první byl někde ve Skotsku!‘ A od té doby jsme byli hrozní kamarádi. Bylo to v muzeu moc fajn, moc rád na to vzpomínám.“

Vladimír Vonka se přátelil nejenom s Rudolfem Prokopem. S jeho kolegou Radvanem Horným ho pojila jejich společná láska k rostlinné říši. Zatímco Radvan se věnoval skalničkám, Vladimír měl mimo sbírání zkamenělin i dalšího koníčka. Fotografoval hořce, orchideje, horské květiny, a tak spolu v Radvanově pracovních vedli dlouhé rozhovory nejenom o vyhynulých mořských tvorech, ale i o křehké kráse květin.

Protože si Vladimír vytyčil jako svůj cíl pečlivě prosbírat lokality a mít ucelené společenstvo fosilních živočichů, kteří se zde spolu vyskytovali, své nálezy často ukazoval odborníkům a také s nimi konzultoval i jejich určení. Pokud

Obr. 2. Vladimír Vonka v lomu Kosov; 1998. Foto: Š. Rak.

Obr. 3. Ukázka původního uložení sbírky. Foto: M. Valent.

našel něco opravdu vzácného, jako třeba výše zmíněné zuby silurských ježovek, vždy bez váhání je zcela nezištně poskytl do sbírek či k dalšímu vědeckému zpracování, i proto od roku 2009 jeho jméno nese drobný ordovický měkkýš *Mytoconula vonkai*.

„Sbíral jsem přes padesát let. Chtěl jsem, já bláznivec, z každé vrstvy mít nějaký vzorek. Naleziště jsem hledal v publikovaných pracích v knihovně na fakultě, byly tam různé odkazy, a taky mezi sběrateli. Sem tam někdo utrousil, co kde je, anebo co se dá kde najít. Začal jsem s trilobity, ale pak jsem si uvědomil, že je lepší mít z naleziště vše, co tam ještě je. Ale přesto mě to stále táhlo k trilobitům. Nejraději jsem to měl u Rejkovic, měl jsem tam lokalitu, kde nikdo předtím nesbíral. Tam jsem našel vzácné kusy...“

Zpočátku ho do terénu doprovodila jeho manželka. „Pamatuji si, že prvního celého trilobita jsem našel v Barrandových jamách. To mě tam ještě manželka odvezla. Byla otrávená, že tam tůkám. Ona seděla v autě a učila se.“ Pak už jezdil na lokality sám, jen občas ho doprovázel tehdy mladý začínající sběratel Petr Kolář. „On byl úplný ďábel, chodil z Kosorže pěšky až do Jinců. Já jel vláčkem do Rejkovic a on tam přišel za mnou pěšky!“

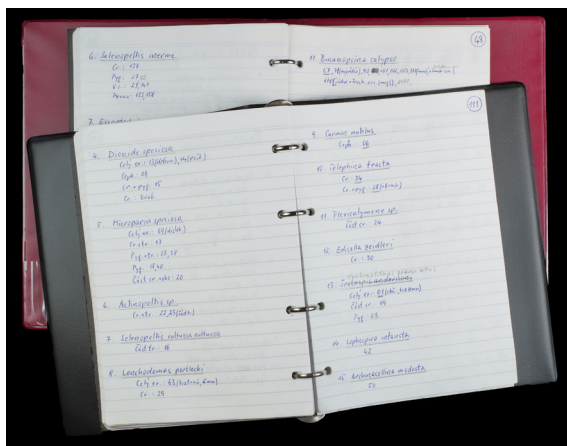
Celou svou sběratelskou kariéru si Vladimír Vonka pečlivě vedl terénní deníky, kde si zaznamenával vše, co na 147 lokalitách našel. Dnes se staly součástí archivu Paleontologického oddělení a jsou cenným pomocníkem při odborném zpracování jeho mnohatisícové sbírky. Velkým přínosem kolekce jsou i nálezy z příležitostných odkryvů ze západní části Prahy, zejména z okolí Radotína.

Obr. 4. Vladimír Vonka a Štěpán Rak v terénu na lokalitě Těškov; 31. 1. 2008. Foto: Š. Rak.

Obr. 5. Vladimír Vonka a Filip Novotný během sbírání na haldě při stavbě tunelu v Radotíně; 20. 4. 2008. Foto: Š. Rak.

Obr. 6. Ukázky z terénních deníků. Foto: M. Valent.

Vladimír Vonka jezdil do terénu i ve věku osmdesáti let. Už nemohl chodit na polích po oranicích, a proto vyrážel na dostupnější lokality v okolí Prahy a Berouna vlakem. Potom ho, bohužel, zradilo zdraví, a tak poslední roky tráví volné chvíle na zahrádce před svým domkem, kde se stará o skalničky. Doma na Zbraslavi mu kromě syna a vnuků dělá společnost i přítulný černý kocour. Přestože pan Vladimír Vonka oslavil na jaře devadesáté druhé narozeniny, nikdo by mu při jeho vitalitě takto vysoké číslo nehádal. Pravidelný celoživotní pohyb, aktivně strávený volný čas v přírodě, celoživotní vzdělávání jsou možná tím všemi hledaným receptem na dlouhověkost.

Summary

I have been hunting fossils for over fifty years...

Jana Bruthansová

"I have been hunting fossils for over fifty years..." confessed ing. Vladimír Vonka during our interview with him. Aged 92 years, he has been collecting fossils from the Bohemian Lower Palaeozoic since he was in his eighties. This year, the palaeontological department of the National Museum acquired his collection, comprising several thousand specimens.